

Minket Istenen kívül senki sem működtet, és szabadok vagyunk mindenféle földi érdektől, nem fogjuk sem politikai, sem semmiféle más érdekből cenzúrázni a beadott cikkeket. A közlés legfontosabb kritériuma elsősorban az, hogy a fenti szellemben íródott-e a mondandója, megfelel-e ennek a kitágított horizontnak, fogalmazása és mondandója tekintetében megfelelően igényes-e, hordoz-e logikát, újszerű gondolkodást. Nem számít a szerző vallási és politikai hovatartozása, ha nem támadja az Istenhitünket.

Semmiféle erőltetett, igazi értékeket nem hordozó, plágiumgyanús terméket sem fogadunk el!

Egyéniségek írásai kellenek.

M. Blondel

*Minél többet tud az ember,
minél többje van, minél több ő maga,
annál inkább tudatára ébred annak,
hogy nincs semmije, nem tud semmit,
hogy nem az, amit akar.*

Nyíri T.: Filozófiatörténet (1983), 15.2.2. feje., 494. o.

Marton Janka

„Oh gyújts meg engem eleven fáklyául, hogy hirdesse
a te világosságodat! Építs meg engem a te kezeddal,
hogy a szentség lakozzék bennem! Fogadj engem
a te kerted munkásául, hogy veritékesen szolgáljalak.
Íme minden érzésem és akaratom, szívem és kezem a
tiéd.

Fogadj el és kormányozz engem.”¹

Eleven Fáklya

Gondolatok Avilai Szent Teréz lelkeségéről Az *Alapítások* könyve című művének tükrében

I. Bevezetés: Avilai Szent Teréz kora

Jézusról nevezett Teréz (1515-1582) egyházdoktorrá avatott misztikus szent életét és az általa megélt belső ima mikéntjét a Túl-lépés előző számában részletesen ismertette Vargáné Pável Márta, így feltételezve, hogy a tisztelt Olvasó erre vissza tud térni,

---

¹ Prohászka Ottokár: *Élő vizek forrása*. Ecclesia, 1996. 75.o. Elmélkedések Jézus Szentséges Szívéről

Szent Teréz életéről nem írok itt részletesen. Céлом kevésbé átfogó: a kolostor-alapításokról szóló írásán, *Az Alapítások könyvének*² elgondolkozva kiemelni lelkiségének egy-egy jellemző vonását és ezáltal is megmutatni, hogy a 16. századi, szigorú klauzúrát tartó kolostorokat alapító szerzetesnő gondolatai mennyire sok megfontolni valót tartalmaznak és hathatós lelki vezetést adnak a 21. századi világban élő olvasó számára is.

Teréz, aki Istennek eleven égő fáklyája volt, aki az őt egészen elemésztő Isteni szeretet tüzét nem tudta magának megtartani, hanem azzal lánggra kívánta lobbantani a világot: 17 női és 15 férfi sarutlan kármelita kolostort alapított élete utolsó 20 évében. Az Istenrel való elvonulásra és belső imára buzdítva végezte ezt egy olyan korban, amikor az inkvizíció gyanúja kísért minden új próbálkozást, és a sarus kármeliták rendje, melynek megreformálását kívánta, évtizedekig küzdött ellene.

Azonban hogy lássuk, ezek az alapítások milyen közegben mentek végbe, tekintsünk ki a korabeli világba.³ Spanyolországban nemrég zárult a rekonkvizta, a VIII. század óta tartó mór uralom visszaszorítása az utolsó nyugat-európai muszlim védőbástya, Granada 1492-ben történő elfoglalásával. (Még évtizedekig folyt a küzdelem a kereszténységre külsőleg áttért arabok, 'moriszkók' keresztény kultúrába történő beolvasztásáért, sikertelenül.) Ugyanakkor pár évtized múlva a törökök elfoglalták Rhodoszt, majd Ciprust, 1541-től, Buda elfoglalásától pedig másfél évszázadon át folyamatos fenyegetettséget jelentettek Kelet-Európa felől. Mindközben 1517-ben Luther wittenbergi vitatétételeivel, majd Zwingli és Kálvin fellépésével megállíthatatlanul megindult a reformáció, Angliában pedig 1531-ben VIII. Henrik egyházfővé kiáltásával megtörtént az anglikán egyház szakadása. A katolikus templomokat, szentségeket, a szentek tiszteletét és a szerzetesi életformát folyamatos heves támadások érik, sokan vértanúvá válnak ezek védelmezésével. Spanyolország, bár a franciákkal ismételten háborút folytat, ezalatt egyre előrébb tör az Újvilágban, Peru, Chile, Mexikó felfedezésével megindítva ezen területek jellemzően nem túl barátságos misszionálását is. Olyan kor ez, amikor a katolikus hívők sokat szenvednek, de a katolikus hit zászlaja alatti erőszak miatt is sokan szenvednek és halnak meg. A reformáció megkérdőjelezhetetlenül megmutatta, hogy a katolikus vallás elodázhatatlan megújulására van szükség, ám míg az egyházi hierarchia a lépéseket lassan és nehezen találja, addig Isten szenteket küld a hit

² Jézusról nevezett Szent Terézia összes művei III. kötet. Ford: Szeghy Ernő, Budapest, 1928. A könyvből vett idézeteket az oldalszám szöveget követő megjelenésével adom meg.

³ Forrás: Puskely Mária: Avilai Teréz. Pécs, 2001. 497-508.o. Összehasonlító időrendi táblázat.

megtartására, a képmutató, hatalom-központú vagy erőszakos hit alternatíváját mutatva bennük, a valódi Istenszeretet példáját. Ha világi szemmel nézzük a kort, akkor is megdöbbenünk, hogy a tudomány milyen jeles elméi és a művészek micsoda tehetségei éltek közel egy időben 1500-1600 körül nagy számmal, és hoztak létre csodálatos alkotásokat a képzőművészet, építészet, zene és irodalom területén⁴. Ha pedig a szenteket nézzük, még megdöbentőbb, hogy Isten micsoda „hadsereget vetett be” ebben a korban. A teljesség igénye nélkül, az utókorra talán legnagyobb hatással lévők: Loyolai Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Istenes Szent János, Alcantarai Szent Péter, Keresztes Szent János, Borja Szent Ferenc, Néri Szent Fülöp, Lelliszi Szent Kamill, Chantal Szent Franciska, Szalézi Szent Ferenc, Zaccaria Szent Antal Mária, Kalazanczi Szent József, (és bár nem szenté avatott, de méltán illik a sorba) Rotterdami Erasmus.

Egy ilyen időszakban, a társadalmi, szellemi, egyházi felbolydulás közepette ragyogott fel Teréz fáklyája, egyedi módon világítva meg egy olyan utat, mely az Istennel való belső egyesüléssel a világ ezernyi forrongásából kivezet.

II. Az alapítások körülményei és Teréz hozzáállása

1562-ben, huszonhat évvel azután, hogy Teréz belépett a sarus kármeliták avilai Megtestesülés kolostorába – ahol körülbelül 150 nővér lakott viszonylagosan nagy kényelemben, és szolgált többek között a felsőnemesség vallásos jellegű szórakoztatására –, és hat évvel Istennel való misztikus eljegyzésének megszületését követően, megalapította pár apáca társaságában a megreformált regula szerinti első, sarutlan kármelita kolostort, mely Szent Józsefről kapta nevét. (Ahogy azt Isten Teréznek egy belső imában parancsolta, biztosítva őt arról, hogy a zárda majd az Ő dicsőségére szolgál). Ez volt a legelső alapítás, melynek véghezvitele közel sem volt viszontagságoktól mentes. Nem csak nagyrangú világi és vallási vezetőkkel, meg a Megtestesülés előjáróinak ellenállásával, hanem a nép kezdeti nemtetszésével is meg kellett küzdeniük, s végül Isten minden részletre kiterjedő tanácsai nyomán, melyre Teréz hűen hallgatott, végül mégiscsak megmaradhatott e kis közösség, melyben az Úr közvetlen rendeleteit követték az eredeti Szabályzat szerint. Ebben a kolostorban telt el 5 év – melyről Teréz így ír: „amennyire most látom, ez az öt esztendő volt életem legbol-

---

⁴ Csak pár nevet említve, hogy lássuk mennyi nagy tehetség időszaka volt ez: Kopernikusz, Galilei, Kepler; Tiziano, Tintoretto, Veronese, Raffaello, Michelangelo, Leonardo da Vinci, El Greco; Palestrina, Monteverdi, Shakespeare, Cervantes, Lope de Vega.

dogabb időszak.” (11.o.) – mikor is 1567-ben a rend akkori generálisa, Rubeo János Atya Avilába látogatott. Teréz úgy intézte, hogy találkozhassanak és megismertethesse vele lelkiségüket: a generális pedig annyira el volt ragadtatva a nővérek életétől, hogy Teréznek felhatalmazást adott további kolostorok alapítására Kasztíliában.

Felmerülhet bennünk a kérdés, hogy egy olyan lélek számára, aki pont, hogy nagyobb szigort választott, a világtól való teljes mentességet a klauzúrában, öröm vagy szenvedés lehetett ez a felhatalmazás? Teréz írásaiból egyértelműen kiderül: hogy ő már évek óta tenni akart, még többet Istenért, így most ezt lehetséges alkalomnak tekintette. Pár évvel azelőtt egy ferencrendi szerzetes az Újvilág missziójáról beszélt neki, amikor úgy érezte, neki is tenni kellene, még többet a lelkek üdvösségéért. *„Félrevonultam az egyik remetelakba, sírtam-zokogtam és fölemeltem a szavamat az Úrhoz, könyörögve, ejtse valamiképpen módját, hogy én is tethessek valamit (...). Nagyon irigyeltem azokat, akiknek volt alkalmuk az Úr iránti szeretetből életüket erre szentelni (...) ha a szentek életében olvasunk arról, miképpen térítették meg lelkeket, ez engem jobban lelkesít, jobban meghat, s jobban eltölt irigységgel, mintha mégannyi vértanúságot szenvedtek is. Ezt a hajlandóságot az Úr öntötte belém, s azt hiszem, hogy Ő többre becsüli, ha a mi erőfeszítésünk és imádságunk révén csak egyetlenegy lélek tér is meg, mintha akármennyi más egyéb szolgálatot teszünk neki.”* (16.o.) Az Úr pedig látható módon készséggel fogadta e felajánlást, minden alkalmat megteremtve arra, hogy Teréz lelkek megteremtője lehessen.

Teréz a belső imának olyan fokán volt már ekkor, hogy az emberekkel való érintkezés, a sok gonddal való küzdelem és az eszeséget, fondorlatot kívánó legkülönfélébb helyzetek se tudták már eltéríteni az Ő Jegyesének jelenlététől vagy gyengíteni az iránta lobogó szeretetét. Egy belső életet élő ember hogyan képes arra, hogy élete utolsó húsz évét utazással, az újabb és újabb zárdák nővéreinek fizikai szükségleteit kielégítő anyagi javak előteremtésével, alkudozással, huzavonákkal, tárgyalásokkal, lakóházak vagy kalyibák kolostorrá építtetésével, a hátrahagyott kolostorok távolról történő szemmel tartásával töltse, és szükség esetén közbeavatkozással őrködjön az eredeti lelkiség felett? Hogyan lehetséges a megannyi teendő, bosszúság, nehézség és oly sok csalódás között megtartani ezt a mély párbeszédet Istennel? Hogyhogyan nem fed be az Úr szavát a világ zaja? Azt gondolnánk, ez képtelenség. *„Ellenben, ó, mennyire más azoknak a szeretete, akik igazán szeretik az Urat, és ismerik a maguk természetét! Mennyire képtelenek magukat a nyugalomnak átadni, ha tehetnek valamics-*

két oly irányban, hogy csak egyetlen lélek is előre haladjon és jobban megszeresse az Urat! Ő, mennyire terhére lenne az ilyen embernek ilyenkor a pihenés!”⁵ És miként van az, hogy nem veszíti el ezt a belső kapcsolatot isteni Jegyesével a zord külvilágban?: „Aki igazán szeret, mindenütt szeret és mindig Kedvesére gondol”⁶

Megszámlálhatatlan nehézség éri az alapítások közben. Az elmúlt években közösségünkkel Avila-Toledó-Salamanca-Segovia környékén járva láthattuk, milyen köves, kopár, nehezen járható lehetett a mostani utak megléte előtt a kasztíliai tartomány. Nyáron tűzforró, néhol alig pár cserje, ami árnyékot, és sehol egy termő növény, ami élelmet ad, télen pedig hideg, saras, megáradt patakokkal, elöntött hidakkal. Kocsin, gyalog, lóháton, útközben vendéglőkben megszállva, általában alig pár kísérővel, olykor pedig elhatalmasodó betegségek közepette kellett a távolságokat megtennie: már ez is elég megpróbáltatás lett volna az ötvenen felüli apácának, ám ráadásul minden zárda alapításakor meg kellett küzdeni egyéb speciális problémákkal is. Például: A *medina-del-campói* alapításnál az ágoston-rendi szerzetesek tiltakoztak az új kolostor alapítása ellen környékükön; *Valladolidban* a ház környéke az egészségre nézve nem volt megfelelő, de egy elhunyt üdve múlt a megalapításon, ezért sietni kellett, s csak később jutottak megfelelő helyhez a nővérek. Az *első sarutlan férfirend tagja* számára egy Durvelo nevű faluban nekik ajándékozott házat keresve egy aratómunkásokkal teli koszos épületet találtak, melynek első temploma a kapulajból lett kialakítva, kórusa pedig a padlás lett. *Toledóban* olyan támogatója volt az alapításnak, aki a saját nézeteire kívánta formálni a rendet, a saját elvárásai szerint, melybe persze Teréz nem ment bele, így viszont elvesztette támogatóját és a semmiből kellett nekifognia a házkeresésnek, közben pedig az egyházmegye kormányzója sem akarta megadni az engedélyeket. Teréz sokszor nem is mondta el a nővéreknek, micsoda nehézségek adódtak, féltette őket, emiatt azonban gyakran maradt magára az Úrral gondjaival. Azután általában a legmeglepőbb fordulatokkal fordult mégis jóra az alapítások sorsa, mely Teréz számára újra és újra megerősítésként szolgált: „Ő Szent Felsége az, aki ezeket az alapításokat végzi”. (272.o.) „Ó, Uram! Hányszor találkoztam én ezen alapítások közepette látszólag leküzdhetetlen nehézségekkel, s mily könnyedén tudta azokat Ő Szent Felsége elsimítani!” (111.o.) Volt, amikor egy meghalt szent életű asszony látomásban buzdította csüggedésében, volt, hogy az Úr adott rendkívüli biztatást. *Pastránába* például Teréz nem kívánt elmenni, ám amikor a visszautasító levelet írta meghívóinak,

---

⁵ 45-46.o.

⁶ 53.o.

az Oltáriszentség előtt kérve az Úrtól okos szavakat, az Úr maga utasította, hogy menjen, mert „sokkal nagyobb fordul meg azon az alapításon”. És bár az ott alapított női rendet végül sok viszontagság után át kellett költöztetni máshova az őket meghívó hercegnő természete miatt, ennek az útnak során találkozott össze Marián Atyával, és jött létre belépésével egy szent életű férfi kolostor is Pastránában. Teréz a nehézségekben az ördög kezét látva sokszor inkább örült, mint elkeseredett, mert ebből is látta, hogy jó úton halad, hiszen másként nem keltené fel az ördög haragját. Istene utasításainak mindig engedett és mindig megtette, ami őrajta múlt: „*Ő Szent Felsége mindig kész előmozdítani az Őneki szolgáló műveket, föltéve, hogy mi is megtesszük a magunkét.*” (235.o.)

Így szaporodtak „Szűzanya galambdúcai”, de ne gondoljuk, hogy minden jelentkező felvételre került, még a hozománnyal rendelkezőknél is kikötötték, hogy a hozomány ígérete nem jelentheti a biztos felvételt, a próbaidőt le kell tölteni. És azt se feltételezzük, hogy Teréz mézes madzagot húzott el bárki előtt. Sőt volt olyan, hogy igyekezett a szerzetesi szigort még keményebben, elijesztően feltüntetni, hogy meggyőződjön a jelentkező eltökéltségéről.

A Szűzanya ruháját magukra öltő Teréz leányainak Jézus végül nagy ígéretet adott: egy haldokló nővér jó haláláért történő Oltáriszentség előtti imádkozás után a szobába belépve Teréz ezt látta: „... ott láttam Ő Szent Felségét az ágya fejénél, éppen a vánkosa mellett. Kissé kitérve tartotta karjait, mintha védelmezni akarná őt, s azt mondta nekem: 'Légy meggyőződve arról, hogy ahány nővér csak meg fog halni ezekben a zárdákban, épp így fogom őket védelmezni, s azért ne is féljenek a kísértéstől a halál órájában.'” (132.o.)

III. Az Oltáriszentség „terjesztése”

Kezdetben minden zárdaalapítás az Oltáriszentség elhelyezésével és misemondással kezdődött, mivel Teréz egy ideig úgy tudta, hogy ezzel válik érvényessé a birtokbavétel. Így olykor igen szerény körülmények között kellett berendezniük egy Oltáriszentség számára alkalmas helyet, amitől a nép sokszor megrendült, mintha az Urat a betlehemi istállóban látná, születésekor. Számos alkalommal éjnek évadján, titokban érkező egy helyszínre, gyors rendezkedés, takarítás és néhány drapéria felhasználásával előbb kellett a Szent Testnek méltó helyet alakítani, mint azon elgondolkodni, ők mire hajtják majd le fejüket. Azután pedig őrizni is kellett, nehogy illetéktelen kezekbe kerüljön. Ha pedig valakit fogadni tudtak az őrzésére, akkor az volt nyugtalanító, vigyáznak-e rá rendszeren. „mindig attól féltem hátha elaluszna. Így tehát minduntalan fölkeltem, s egy ablakon keresztül figyeltem őket.” (34.o.) Teréz

később is gondoskodott arról, hogy minden zárdához legyen kápolna – hacsak a település valamely világi vagy egyházi előjárója ezt meg nem akadályozta –, és abban a kápolnában legyen jelen az Oltáriszentség, és ott legyenek tartva szentmisék. Olyannyira fontosnak tartotta ezt, hogy még egy zárdaalapítás sikerességének ideiglenes megkérdőjelezésekor is megnyugtatta: „...már magában véve az a tény, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség eggyel több helyen van elhelyezve: már az is nagy dolog.” (279.o.)

„Nekem ugyanis mindig rendkívüli örömet okoz, ha azt látom, hogy egy templommal megint több van, főleg, ha meggondolom, mennyit vesznek el tőlünk azok a lutheránusok.” (149.o.) Nagyon fontos ténynek látom, hogy a zárdaalapításoknak ez egy másik, kiemelt fontosságú velejárója volt: a felszámolásokkal szemben templomokat alapítani, kápolnákat, ahol az Oltáriszentség megkapja méltó tiszteletét és közel marad a hívő emberekhez. Ebbe belegondolva, ha kirajzolódik előttünk a Teréz alapította 32 kolostor, akkor kirajzolódik egy olyan háló is köztük, melyet az Oltáriszentség ereje alkot. Erről olvasva Prohászka gondolata jutott eszembe, mely oly hasonló ebben Teréz lelkiségével, hogy ideidézném: „Testvérem, ha késő éjen zárt templom mellett haladsz el s a Hostia halvány fénye megcsillan a színes rajzú ablaküvegen, érzed az isteni szeretetnek minden kőfalakon átverődő tüzeit, mely eleven lángerekkel fon bele téged a lélekközösségek izzó hálózataiba? És ha a nappal forgatagában, zúgó gépkocsik túlkölköző futása közt bonyolítva utad, messziről templomkereszt rajzolódik az égen, rágondolsz, hogy alatta természetfölötti vonzások kohója ég (...)? Tudod, hogy a néma templomok oltárházaiból a fehér Hostiák Istenszíve igazi hullámleadásával szövi be a várost, a hegyvidéket, a kerekarcú földet, a faltalan mindenséget, s hogy ennek a mennyei rádió-szolgálatnak csupa emberszív a detektora (...)? És érzed, hogy mikor templomod homályában letérsz a zárt oltárház előtt, a szeretet édesen ragyogó szeme tüzel reád, hogy titokban életkeringés indul a Hostia eleven Szívéből a te szíved felé (...)?”⁷

IV. A zárdák kormányzása

Teréz rendkívül szíven viselte, hogy az alapított kolostorokban a nővérek alapvető szükségletek tekintetében ne szenvedjenek hiányt. Addig igyekezett egy új helyen maradni, hogy ne csak a lelki élet, hanem a fizikai körülmények is megfelelően kialakuljanak. Amikor például a burgosi, utolsó előttiként alapított zárda ellátá-

---

⁷ Prohászka Ottokár: im.180.o.

sára nem látott megfelelő biztosítékot, csak az Úr tudta megvigasztalni, és az ő utasítására volt csak hajlandó a nővéreket ott hagyni: „Mit nyugtalankodsz?! Ez az alapítás be van fejezve. Nyugodtan távozhatsz innét.” (320.o.)

„Szívem mélyéből szeretem őket” – írta leányaival kapcsolatban, s bár rendkívül sok bosszúságot okozott neki némelyik, sőt talán egyikőjük sem értette meg igazán, nem kételkedhetünk benne, hogy így volt. Annyi gondoskodással, figyelmességgel vette őket körül és oly fontos volt számára mindannyiuk üdvössége. „... mindig örömetst igyekeztem első lenni a munkában és szenvedésben, s megszerezni a nővéreknek a legapróbb részletekig mindazt, amire csak szükségük volt a kényelem és a zárdai élet szempontjából, és pedig úgy, mintha nekem magamnak is ott kellene töltenem egész életemet abban a házban.”

Nem csak az alapításokról szóló, hanem önéletrajzi írásában és a belső imáról szóló könyvében is, valamint kiterjedt levelezésében nagy gondot fordított arra, hogy a zárdák vezetésére rendelt perjelnöknek a kormányzással és lelki vezetéssel, a többi apácának pedig a helyes szerzetesi étellel kapcsolatban gyakorlati tanácsokat adjon. Erősen kikötötte, hogy a perjelnök mindenképpen tanult papnál gyónjanak, „különben sok hibába esnek”, akiknek véleményét kérjék ki fontos dolgaikban, de arról is gondoskodjanak, hogy a nővérek gyóntatója is tanult ember legyen. Óvva intett minden olyan szélsőségtől, mely nem a kivételes Istenszeretetből, hanem az emberi természet egy-egy túlzásából fakad. Bár csodálta például a magukat szélsőségesen sanyargatókat, akkor, ha az valóban szent étellel párosult, de figyelmeztette perjelnöit, hogy ne tegyék ezen szélsőségeket kötelezővé a nővérekre nézve, mert valakit nem jobbra tesz, hanem Istentől eltávolít, sőt megöl ez a módszer. Az ember önkényesen magára mért szenvedésénél – melynek ebben a korban 'divatja' volt a szerzetesek körében, és maga is végzett olykor ilyen önkínzásokat – többre becsülte azokat a szenvedéseket, amelyek az Isten parancsának meghallásából fakadó szolgálat esetleges kellemetlen következményeinek, nehézségeinek elviseléséből fakadtak.

A Szabályzat és a Szabványok szigorú betartását megkövetelte, ám kivételes pszichológiai érzéssel átlátta azt, ki mire képes. Nem volt naiv, pontosan látta, hogy egy-egy lelkesedés mögött valódi érzület rejlik-e, és tudta, hogy az is elmúlhat, így folyton felrázni kívánta és kintartásra ösztönözni gyermekeit. „... midőn beléptek ebbe a szent Rendbe, följánljátok Istennek a ti akaratotokat és ilyen, a világtól elzárt életre vállalkoztok: azonban nem tudom, nem múlik-e el hamarosan egyiknél-másiknál ez a belső buzgóság, és nem kerülünk-e némely dolgok tekintetében újra önszeretetünk uralma alá.” (255.o.)

Teréz nem csak maga vándorolt, hanem gondja volt arra, hogy nővérei se üljenek el: ha egy zárdát megalapított, akkor a következőhöz onnét, vagy valamely előző helyről vitt magával pár apácát, hogy az új helyre jelentkezők új közösségét velük oltsa be, hogy legyen egy általa nevelt mag, akik az újak lelkületét áthatják. Így hivatást adott sok leányának arra, hogy bázisa lehessen egy új közösségnek, és tovább adhassa azt a szellemiséget, amit Teréz beléjük plántált. Ugyanígy számos férfi szerzetest a saját rendjéből és más rendbélieket is folytonosan mozgósított arra, hogy az Úr művén dolgozzanak. Vele született tehetsége volt arra, hogy másokat magával ragadjon és az Úr akaratának sodrába állítson...

Mindig nagy örömmel vette, ha másban is felfedezte a belső imának az övéhez hasonló útját, de kritikával szemlélte azokat, akik lényegében mást sem tettek, csak elmerültek egy melankolikus állapotban, mondván, Istennel vannak, de valójában sem Istent, sem társaikat nem szolgálták alázattal. A melankóliát az egyik legnagyobb lelki veszélynek tartva a kolostorok vezetőinek különösen ajánlotta, hogy irányítsák határozottan ezeket a személyeket. Tanácsai a mai napig megfontolandóak azok számára, akik a lelki életben kívánnak előre haladni, olyan józanság van bennük, mely az érzékenységre hangolt lelki élet esetleges ingoványain átvezet úgy, hogy nem durvítja el, hanem éppen hogy felszabadítja a lelket: „... mindazt gyanúsnak kell tartanunk, ami annyira rabul ejt bennünket, hogy az értelmünk is elhomályosodik tőle (...) Úgy van vele, mint aki útközben hínárba vagy mocsárba keveredik, s nem képes belőle kivergődni (...) pedig ennek, ha előre akar jutni, nemcsak szabadon kell járnia, hanem röppölnie is.” (63.o.) Kifejti, hogy a belső ima nem lehet eltompulás, sem képzelgés, nem hasonlítható össze a beteges képzelőtehetség kreálta élményekkel, ugyanakkor nem is értelmi következtetések sorozata, melyre erőlködés jellemző és elszórakozás, hanem olyan belső elragadás, melyben a lélek összes tehetsége valóban Istennel egysül. Nem egy módszert adott tanácsul, hanem azt, hogy a nővérek önszeretettől mentesen mindenben járjanak isteni Jegyesük kedvében, akkor pedig Isten kegyelmei velük lesznek. „Ha azok, akik utánunk fognak élni és ezt olvassák, azt látnák, hogy az ő idejükben nem úgy van minden, mint mostanában, akkor kapjanak észbe, s ne tulajdonítsák annak, hogy azóta változtak az idők. Mert, hogy az Úristen nagy kegyelmeket árásszon hű szolgálóra, ahhoz minden idő alkalmas. Vizsgálják meg inkább alaposan, nem esett-e csorba az ő hűségükön, s ha igen, javuljanak meg.” (41.o.)

V. Lemondás az akaratról Isten javára

Teréz nagyon óv attól, hogy az ember eltekintsen már felismert hibáitól. „... csekélyke kis hűtlenségek révén üt az ördög réseket, amelyeken azután behatolnak a nagy visszaélések. Sohase mondjanak ilyesmit, hogy 'ez nem súlyos hiba', Ó leányaim, minden rendkívül súlyos hiba, ami megakasztja az előrehaladást!” (282.o.) felhívja rá a figyelmet, hogy az apró visszaélések nyitnak kaput a nagyobbaknak. „Nézetem szerint az ördög nagyon jól tudja, hogy nincs út, amely olyan gyorsan vezetne bennünket a tökéletességre, mint az engedelmességé, s éppen azért kelt bennünk annyi ellenszenvet iránta, s állít szemünk elé annyi nehézséget, és pedig valami jónak az örügye alatt.” (49.o.)

Az Alapítások könyvének egészén át húzódik, újra és újra, különböző szempontokból megfogalmazva Teréznek az a buzdítása, hogy az akaratumkról teljességgel mondjunk le Isten javára. Ezt adja tanácsul nehéznek tűnő dolgok véghezvitele előtt: „... ha egyszer rászántunk magunkat arra, hogy el fogjuk viselni, azzal már át is estünk a nehézségen, mert csupán csak a kezdet jár egy kevéske szenvedéssel” (114.o.) „... mégiscsak illik valamit szenvedni az úr szolgálatában” és ha összezúzza is a lelket az Úr, azért teszi, hogy újraalkossa. Látja, hogy nővéreinek az egyik legnagyobb szenvedés, amikor valami olyat kell tenni az Úrért, ami a természetükkel „homlokegyenest ellentétbe helyezkedik”, de lehetségesnek tartja, hogy a lélek ezt mégis örömet megtegye, a tökéletes szeretetben. Mert „a szeretetnek nehéz körülmények között kell érvényesülnie, leányaim! Nem a magányos zugokban, hanem az alkalmak kellős közepében” (52.o.) Arra biztat, hogy „erős lélekkel járjuk meg ennek az életnek a meredek útját, s ne veszítsük el többé bátorságunkat.” (41.o.)

VI. Szemléletmód-váltás

Végigolvasva az alapítások könyvét, egyre inkább megláttam, hogy az a szemléletmód, mellyel akár a hívő ember is általában a világban él, mennyire átfordult Teréznél.

Este, lefekvés előtt, mikor átgondolom a napom, végigfut előttem, mi sikerült jól, mi sikerült balul, milyen bűnök voltak bennem, mennyi időt töltöttem aznap Istennel, tettem-e valami jót stb. Ám mindezen átgondolások középpontjában ki áll? Én magam. Nekem milyen volt, én mit tettem vagy nem tettem. Ám Teréz egy viszontagságokkal teli nap után, amikor hóban, sárban vagy hőségben, étlen-szomjan, megszólások közepette egy szegény fogadóban két város között álomra hajtotta fejét, nem a maga szempontjából tekintett végig a napján, hanem az Úr szemszögéből: hogyan alakulnak az Úr dolgai, Ó Szent Felsége terveinek megvalósulása? Sikerült-e valamicskét előremozdítani aznap az Ő ügyét?

Mi tett aznap *Őerte*? Hogyan alakul a lelkek üdvössége, mit lehetne még a lelkekért tenni? A saját életét csakis szolgálatnak tekintete az Úr ügyéért.

A hívő ember felismerése, hogy a test nem használ semmit, hiszen az a lélekben van, a lélek az, ami éltet – de Teréz még egy lépéssel tovább vezet: a test a lélekben, a lélek pedig, minden létező lelke Istenben van, és a lélek dolgaival való foglalkozás sem használ semmit, ha annak középpontjában nem Isten áll. A lelki élet nem azzal teljes, ha csupán a törvények betartásáról van szó vagy a jó keresztényi magaviseletről, vagy a lélek békéjének megtalálásáról, nem is pusztán imádságos lelkületről: a cél Isten teljességével való egyre áthatóbb egyesülés, nem pedig bármely önös érdek, önmegvalósítás, önkiteljesítés, legyen az bármely szentnek tűnő céllal átítatva. Minden dolog megítélése abból a szempontból kell történnjen, hogy kifejleszti-e az Istennel való lelki egységet vagy sem; illetve *megfelel-e a világ összes lelkét magához hívó, magával egységbe vonzó Isten lelkeket egybegyűjtő szolgálatának.*

Ő nem azt nézte, mit gondolnak róla mások, hanem az volt neki fontos, mit gondolnak az Úrról. Szeretik-e az Urat? Közelebb kerültek-e az Úrhoz? A nővérek figyelmét is felhívta arra, ne keressék az emberek tetszését a maguk számára. „Azt ugyanis tapasztalatból tudom, hogy aki földi dolgokban, vagy pedig emberek dicséretében keresi boldogságát, nagyon téves úton jár, eltekintve attól, hogy mindebből édes-kevés haszna van. Mert hiszen az emberek ma így gondolkoznak, holnap úgy, s amit csak az imént dicsérték, most leszólják. Áldott légy, én Istenem és Uram, aki változatlan vagy most és mindörökkön-örökké.” (241.o.)

A 21. század hívő embere, aki a világban nyitott szemmel él, tudományos és fantasztikus írásokon és filmekben keresztül a legkülönbözőbb világ-modellekkel, lehetséges emberképpel találkozik. Számos neves tudós a holografikus univerzum gondolatának híve, a tudományos élet a párhuzamos dimenziók elméletét már nem tekinti fantazmagóriának; az alternatív gondolkodók körében egyre többet lehet olvasni olyan elméletről, hogy a földön az emberi élet más lények kísérleti terepe, vagy hogy világunk nem is objektív létező, csak tudatunk kivetülése. Ahogy a geocentrikus világkép idejében örületségnek tűnt a heliocentrikus elgondolás, pár évszázad múlva talán egyértelműnek fog látszódni valamely olyan emberkép, melyre esetleg most csak legyintünk. Felmerül a hívő emberben a kérdés: ha az ember-képünk is alapvető kérdésekkel teli, vajon Isten-képünk mennyire valódi? Mely pontja a valódnak az, ami, ha bármely helyzet is a 'valódi', minden esetben érvényes marad és a Legfelsőbb Lényeghez hazavezet? Erre a 21.

Kritika a kereszténységet érintő általánosítással szemben

---

századi kérdésre az évszázadokon átívelő Terézi szemléletmód felel, olyan választ ad, amitől a ma embere számára is hiteles marad és most is érvényes lelki vezetést ad:

Az Istenhez kötő legbelsőbb szeretet, melyet semmilyen körülmény nem akaszt meg, ahol a lélek elég az Isteni lángokban, miközben világít mások számára is; ahol magad számára semmi sem vagy, mert Isten számodra minden; ahol a lélek mélyén Isten szól és a lélek hallja azt;

ahol Isten nem egy kép, mely összeomolhat, hanem a legbelsőbből dörömbölő valóság, mely a szívednél is erősebben lüktet benned;

ahol minden rezdülés az Ő hívó szava és ezt a vonzást semmi sem gyengítheti, hanem túlnő mindenben – ez az a lényeg, mely mindenben átível, s minden körülmények között Isten egységébe elvezet. **„Solo Dios Basta” – Isten egyedül elég.**

A cikk írója: **Marton Janka**, az ELTE tanítóképző karán vizuális nevelés szakon művészettörténet tárgyban diplomázott Krisztus-ábrázolásokról. Eddig rövid írásai jelentek meg az [AQUILA Magazin](#)ban és a [Túllépés](#) első számában. 20 éve az AQUILA közösség tagja.

Vargáné Pável Márta

Kritika a kereszténységet érintő általánosítással szemben

Miért felelős a kereszténység, az egyház, és miért felelünk mi, emberek?

A cikk mottója Prohászka O. szavai is lehetnének http://vigilia.hu/node/Vigilia_1974_12_facsimile.pdf: „Keresztény kurzus kereszténység és keresztények nélkül! Ez a baj: e hordónak nincs feneke; a pártnak nincs alap, nincs szirt a lába alatt. Azok az emberek nem keresztények. Igaz, hogy elvben, teóriában elfogadják a kereszténységet, de tettekben nem vallják.”

Jézus Krisztus nevét, létét, az Őt követőket bárkiknek saját céljai indoklásául negatívan felhasználni – számomra – súlyos bűn, mert romboló arra nézve, aki még nem lett hívővé. Tudom, ez annak, aki nem hívő nem érdekes, és nem is fogja megérteni azt, amit az alábbiakban leírok. Mégis... talán vannak még halló fülek. Gondolataimat megosztva, mint egy egyszerű hívő, katolikus hit-tanár, aki mély lelkületű keresztény csoportot vezetek, írom az